

FRITS NEEMT DE MAAT VAN
HANS MARTIN DON

Directeur Hans-Martin Don van het Leger des Heils Limburg en Brabant.

SP'er, voormalig wethouder, directeur Leger des Heils. Strijd- lustig en aardig. En onderworpen aan de pittige vragen van het FRITS-panel. In zijn antwoorden maakt Hans-Martin Don van zijn hart bepaald geen moordkuil. Hij praat openhartig over hulpverlening, politiek, besturen, het NRE-dossier, het Parktheater, kwetsbaarheid en zijn ego.

TEKST: MARIE-JOSÉ DEKKERS FOTO'S: PATRICK MEIS

Desgevraagd vindt iedereen je (zacht)aardig en sympathiek, maar de Socialistische Partij en het Leger Des Heils doen denken aan een leven van strijd. Vertel?

„Is ook wel zo. We zitten in een prachtig pand (aan de Raiffeisenstraat – MJD) met hier- naast een woonvoorziening, een domus die zijn oorsprong vindt hier in Eindhoven. Op dit moment draaien er een stuk of vijftien in Nederland. Het is een voorziening voor veel- plegers, destijds heetten ze nog zorgwekkende zorgmijders. Het zijn met name heren – af en toe zit er een dame tussen – die toch scherpe kantjes in hun gedrag hebben, met justitie in aanraking komen, vaak alcohol- en drugspro- blemen hebben, ook wel psychiatrische pro- blemen en die weinig in staat zijn om zelfstan- dig te leven. We hadden veel last van die groep in de stad, eind vorige eeuw. Het Leger trok zich dat aan. Als projectleider bij GGzE werd ik naar binnen getrokken: 'Don, ga er es wat voor doen'. Dat betekent van alles organiseren,

ook een beetje tegen de verdrukking – lees: de gemeente – in. Die vond dat het Leger maar moest betalen, terwijl het toch haar burgers zijn. Dan moet je op de barricaden, een beetje vechten, praten, doen, slim wezen; bij onder- nemerschap hoort af en toe ook wat manipu- leren, ten gunste van de klant. Tien jaar verder is het mainstream geworden; de voorzienin- gen draaien.

Wist ik als wethouder wat er op straat leefde? Nee. Als ik door het parkje loop achter de Effenaar of bij het Stroomhuisje: 'Shit, daar zit ellende'. 's Avonds zie je dat er gerotzooid wordt. Ik kan nog andere plekken in de stad aanwijzen, als je daar je ogen de kost geeft, zie je 'Hé, hier gebeurt wat'. We weten niet wat en we weten niet wat voor mensen zich op straat begeven. Alleen de politie heeft er een klein beetje zicht op, de hulpverlener helemaal niet. Met een soepbus hebben we ervaring, krijgen we er kijk op. Door een kop soep uit te delen kunnen we kijken: 'Wie ben jij?' Ik krijg er ge-

gevens uit, al is dat geanonimiseerd. Daarmee kan ik naar de wethouder gaan; 'Weet jij dit en wil je dit wel weten?' Dat is voor mij ook een beetje strijden.

In de SP zie ik dat ook terug. Er waren enkele belangrijke zaken in mijn periode als wethou- der. Eén ervan was het noodfonds Catharina- kerk. Een goed geregelde organisatie, politieke kaders en toch zie je mensen naast de pot pis- sen. Ze krijgen toegang tot die middelen als ze zich aanpassen, maar dat doen mensen nu eenmaal niet, kunnen dat niet. Dan moet je als overheid out of the box gaan denken. Zo'n noodfonds is maar een heel klein instrument, vijftig mille op jaarbasis, en dat legden we bij de Stichting Materiële Hulpverlening van de Catharinakerk neer. Vroegen bestuursleden van die club of we konden aangeven hoe ze dat moesten uitgeven. Nee, dat moeten jullie zelf bepalen en ik wil er ook vooral niet teveel ver- antwoording over hebben. Gewoon doen! Dat is ook een beetje strijd; de marges opzoeken."

Je krijgt niet snel ruzie?

„Nou... Er is een bepaalde ondergrens en dat is als het om integriteit gaat. Waar ik gevoe- lig voor ben, en dat is mijn zwakke plek, dat is mijn eigen integriteit. Voorbeeld: het NRE- dossier, waarin de gemeente Eindhoven zich als een activistische aandeelhouder heeft ge- dragen door de verkoop zowat rond te maken zonder dat de directie dat wist. Dat was niet zozeer het idee van mijn adviseurs hoor, maar ook mijn plan. Toen waren mensen heel, heel erg boos op mij. Wat daar gebeurde, verdien-

de geen schoonheidsprijs. Hoe de constructies in elkaar zaten... In het 2005-2007-denken was de sky nog de limit, je maakte geld met je onderneming. Het kapitaliseren was gemeen- goed, het ging niet over gas en elektriciteit leveren. Ik werd wethouder, snapte er geen barst van, ja, had wel eens een krantenartikel gelezen. Na anderhalf jaar begon ik het door te krijgen: 'De burgers meer laten betalen om zo je zelf gecreëerde financieringstekort in je bedrijf te dekken?' Da's een verkapte belasting, al ging het over kleine bedragen. Raar hoor. En wat nog ernstiger was; er ontstonden troe- belige situaties omdat er bonussen en belonin- gen aan gekoppeld waren. Het bedrijf werd uitgekleeft; dat stonk. Onze economische problematiek is daar deels uit voortgekomen: kapitaliseren, korte-termijndenken, vlugge rendementen. Maar het was wel diefstal op klaarlichte dag. De gemeente stapte er zelf in, zij het met enige naïviteit, want ik denk dat de gemeenteraad niet goed op de hoogte was en deels dit ook niet had gewild. Het ging ook niet; de landelijke overheid greep in en de hele boel donderde bijna om."

Wie haalde jou over de politiek in te gaan?

„Bernhard Gerard. Toen ik het telefontje over het wethouderschap kreeg, rolde ik bijna van mijn stoel. Ik was al sinds 2004 SP-lid, vanwege de groeiende ongelijkheid. Wat mij toen al stoorde, en nu nog, is dat structuren bepalen hoe zaken geregeld worden, ook in de zorg, maar ook voor uitval zorgen. Je kunt wel op microniveau blijven bijregelen en die structuren verder verfijnen, maar ze worden bepalender dan de mensen. Uiteindelijk ha- len ze de individuele beslissingsruimte van mensen weg. Getrouwheid en rechtmatigheid worden steeds strakker ingeregeld. En dat kost steeds meer energie en creativiteit, ook bij ge- meenten."

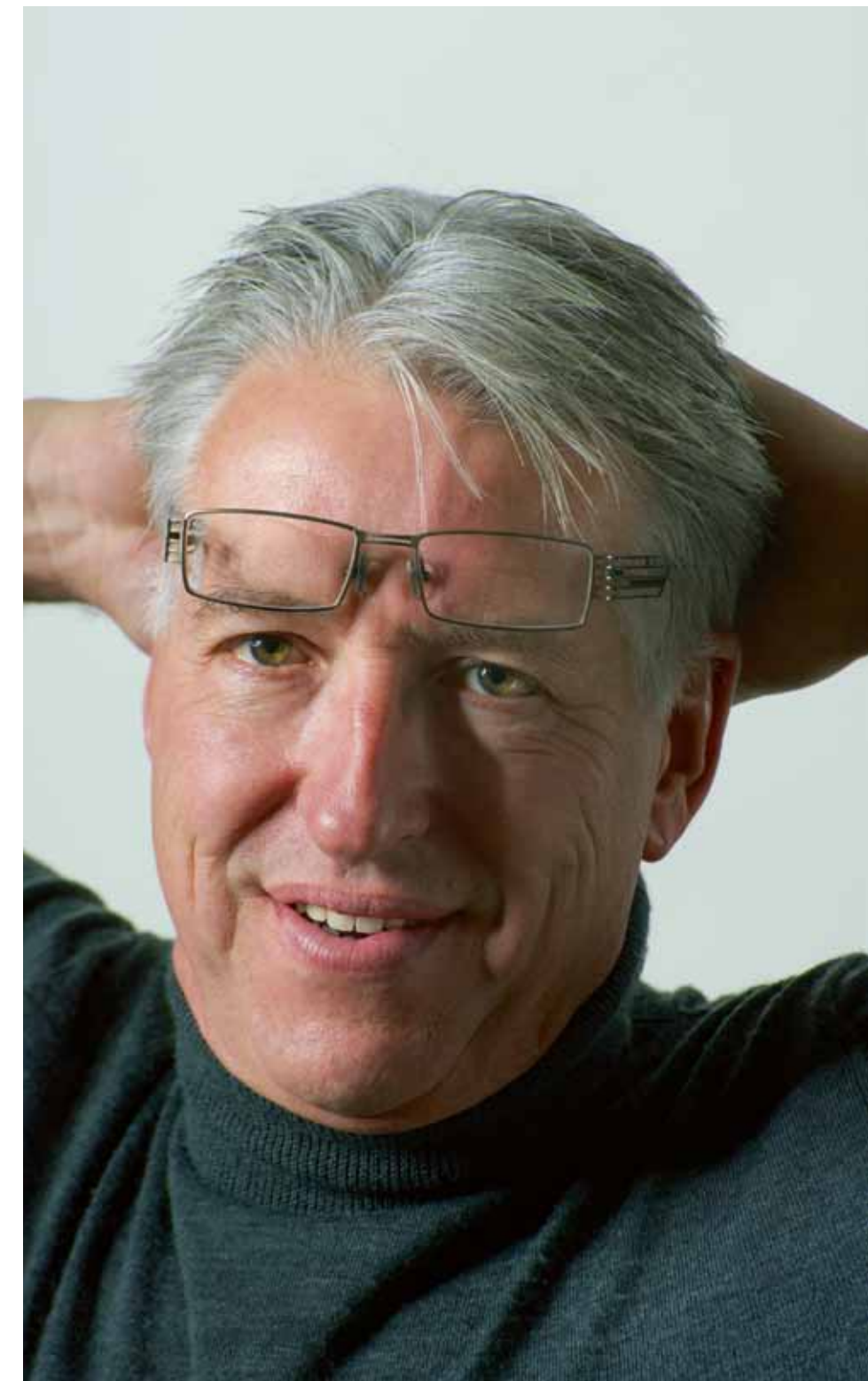
Is dat geen VVD-standpunt; minder regeltjes?

„Die partij is daar verantwoordelijk voor, cul- tiveert de achterdocht. We hebben net twee- eenhalf jaar VVD in de regering achter de rug en de regels zijn alleen maar toegenomen. Kijk eens naar de zorg? Daar is geen donder gebeurd. Heb je het over marktwerking? Ik werd zo boos over dat verhaal dat we minder gaan betalen voor onze medicijnen. Zorgver- zekeraars hebben nu prijsafspraken gemaakt. Dus we zijn jarenlang gefopt, onder het mom van 'marktwerking' en de medicijnboeren hebben redelijk hun zakken kunnen vullen.

Dat hebben wij geaccepteerd én betaald.

Ander voorbeeld: we praten altijd over die 300.000 bijstandsgerechtigden. Dat worden er niet meer omdat er steeds strakker op de voorkant wordt gestuurd, enorme drempels worden er gebouwd. Burgers kunnen moei- lijker aanspraak op bijstand maken. Is dat

zinnig? Je stuurt mensen wel de armoede in. Ook onder het mom van fraude met bijstand te voorkomen. Maar toen laatst een onder- nemer had uitgevogeld dat-ie gelden van het Europees Sociaal Fonds en de overheid kon stapelen – het ging meer om de centen dan om educatie – en vond dat de overheid dan maar

HET FRITS-PANEL

Op verzoek van FRITS recruteerde Dries Stein- meijer (l), directeur van Korteweg Communica- tie en buitengewoon en erkend netwerker in de stad, twee panelleden voor de rubriek.

Edzo Doeve (r) is bestuursvoorzitter van de landelijke uitvaartorganisatie DELA in Eindhov- en, bestuurslid van de Stichting Promotoren van het Van Abbe en sinds kort voorzitter van de Stichting Nederlands Uitvaartmuseum.

Jo van Ham is lid van het College van Bestuur van de TU/e. Voordien was hij plaatsvervan- gend directeur-generaal Hoger Onderwijs, Be- roepsonderwijs, Wetenschapsbeleid en Eman- cipatie van het ministerie OCW. Van Ham kwam na zijn studie in Nijmegen bij het ministerie te- recht. Hij is lid van de Raad van Toezicht van de nieuwe citymarketingorganisatie EHV365.

strengere regels moet stellen, dacht ik toch echt: 'Eikel!'

Intrigerend: de SP staat voor behoud van sociaal-maatschappelijke verworvenheden, het Leger des Heils voor strijd tegen sociaal-maatschappelijke toestanden?

„Maar de SP komt daar ook voor op, haalt ellende boven water, is activistisch als het om onrecht gaat, springt ook graag op de barricaden. In plaats van conservatief is dat vasthoudend aan verworvenheden. Het Leger is ook behoudend wat betreft menselijke normen en waarden, back to basic. En de overeenkomst zit in de christelijke naastenliefde, het jezelf een beetje wegcijferen van het Leger en de solidariteit van de SP. Het Leger heeft wat meer de neiging naar ontwikkelingen te kijken en hoe daarop in te spelen met behoud van de eigen identiteit, terwijl de angst van de SP – en van mij – is dat je niet het oude weggooit voor je iets nieuws hebt. Neem de voorgenomen plannen met het ontslagrecht. Is dat nou zoveel beter of meer in het belang van een groep die daarmee wat meer macht in handen krijgt? In de Verenigde Staten met hun flexibele arbeidsmarkt is het een puinhoop. Het land dat het 't beste doet in Europa, heeft de meest rigide arbeidsmarkt en dat is Duitsland. Zwitserland idem dito.”

Het beeld van het Leger des Heils wordt bepaald door majoor Bosshardt, soep uitdelen met kerst en de Strijdkreet.

„En het klopt nog. We bestaan 125 jaar in Nederland. Toen armenhulp, zorg en steun door de overheid werden gesubsidieerd, werd de hulpverleningspoot ondergebracht in een aparte stichting en daar ben ik in dienst. We zijn dus zorgaanbieder onder de Leger des Heilsvlag en allemaal christenen; da's een voorwaarde om hier te werken. We zijn heel breed in welzijn en zorg, tot eigen verpleegtehuizen aan toe, van alles voor mensen met afstand tot de samenleving. Zo vertaal ik onze opdracht altijd: zicht op de onderkant hebben. Kom uit je comfortzone en sta in de maatschappelijke klei. De overheid kan en doet dat niet altijd. In Eindhoven hebben we ook nog steeds een kerkgenootschap. Dat vierde in september dus het 125-jarig bestaan, net als Albert Heijn. Bij een plaatselijke Appie stonden dus de soepbus en de driepoot om te collecteren voor het kerkgenootschap.”

Wat waren keerpunten in je leven?

„Het wethouderschap, zowel het begin als het einde. En de verhuizing vanuit het westen naar hier, zo'n twintig jaar geleden. We woonden in Houten, mijn vrouw Hanneke uit Den Haag en ik uit Vlaardingen. Na de deeltijdstudie Gezondheidswetenschappen in Maastricht ging ik het werk achterna, naar de Grote Beek en we verhuisden naar Aalst. Ik praat Hollands, maar voel me Brabander; ik heb me het tempo, het ritme en het denken eigen gemaakt. Ik voel me gesetteld hier, hoef niet meer terug.

Qua werk vond ik de Bijlmerbajes belangrijk. Dat was ook een eye-opener, zo'n toren voor gestoorde gedetineerden. Het was een afschuwelijke, niet fijne werkplek, het werken met de klanten taai; een harde wereld waar ik toch wel wat van heb meegekregen dat mijn wethouderschap heeft geholpen.”

Als wethouder moet je ook vieze handen kunnen maken en is het niet altijd feest. Werd je daar gelukkig van?

„Het naaste vond ik het Parktheater; dat was niet eerlijk. De exploitatietekorten, het bijna-faillissement, de moedwillig duurdere verbouwing, het onderzoek naar de financiële situatie. Er ontstond een hele dynamiek, ook met de Raad van Toezicht die over schuldvragen ging; daar begonnen het gehakketak en de beschuldiging dat het college in het onderzoek had gestuurd. Als dossierverantwoordelijke vond ik dat héél naar. Alsof wij bezig waren de boel in een bepaalde richting te duwen! Dat was niet zo en dat trok ik me persoonlijk aan. Wat me raakte – en dat zegt meer over mezelf – ik maakte het persoonlijk. Het voelde als mijn eigen integriteit en dat was mijn kwetsbaarheid. Toen ik stopte als wethouder was ik helemaal áán. Terugkijkend had ik meer afstand moeten nemen om mezelf te beschermen; ik heb op mijn manier, met mijn drive en intensiteit die rol van wethouder vervuld. Dat zijn de lessen die ik daaruit heb gehaald.

Het NRE-dossier kon ik langer vanuit een helicopterview bezien, het Parktheater zat écht in mijn lijf. Ik was onderdeel van het proces, zat er met mijn emoties in en was niet meer in staat eruit te stappen en naar mijn eigen handelen te kijken. Ik kon mijn ellende wel een beetje delen, er was steun, maar in het college ben je toch zelfstandig ondernemer en moet je een grote jongen zijn. Het kostte me veel kruim en ik heb me wel eens afgevraagd: 'Verdomme, hoe kan dat nou?' Heeft toch te

maken met die drive waar ik in zit. En met – letterlijk – de fysieke ruimte om er af en toe uit te stappen en mijn racefiets te pakken; dat is mijn mechanisme. Als wethouder heb ik lang niet gefietst. Ik werd geleefd. Daar leer je van. Het heeft me ook het keerpunt gebracht dat men luistert en iets oppakt omdat ik die maat-

„Met het Leger zijn we heel breed in welzijn en zorg, tot eigen verpleegtehuizen aan toe, van alles voor mensen met afstand tot de samenleving.”

schappelijk rol heb vervuld. Anders zaten julie hier ook niet. Zonder het wethouderschap was ik een nummertje in de stad geworden, nu ben ik een wat groter nummertje. Wat ik ook heb geleerd; je moet wel een beetje bobo zijn om gehoord te worden in de stad en daarmee doen we mensen tekort die een boodschap

hebben en geen bobo zijn. Neem politiemans Hans Schalkwijk die in september afscheid nam. Hans heeft altijd veel voor de stad en de burgers betekend, als voorbeeld van vele anderen verdient hij aandacht. Dat zijn juist de mensen die de stad maken, niet ik. Hoe kun je op hen meer inzoomen, er aandacht aan

besteden? Natuurlijk gaat aandacht ook om ego's. Mijn ego wordt natuurlijk wel gevleid; ik sta in FRITS, nog wel in een jubileumnummer. Iedereen is daar gevoelig voor. Maar het gaat om de boodschap: blijf oog houden voor de burgers in de stad die betrokken zijn en gewoon hun werk doen.”